

Nye danske biller (Coleoptera) 1969

Af

Victor Hansen

I. E. Ohlsensgade 4, 2100 København Ø.

Siden tillægget for 1968 (Ent. Medd. bind 39, 1969: 386—388) til fortegnelsen over Danmarks biller i Ent. Medd. bind 33, 1964 er der konstateret 5 nye arter for vor fauna.

Deronectes canaliculatus Lac. (Fortegn. 53, efter *duodecimpustulatus*; Reitter F. G. I: 212, Ganglb. Die Käfer von Mitteleuropa I: 463, Horion Faun. I: 400). Dueodde (Bornholm), et eks. i en vandfyldt klitgryde, 22.7.1965 (M. Holmen leg. et det.). Den forekommer især i stillestående, undertiden også i langsomt rindende ferskvand; ved Düsseldorf er den en enkelt gang fundet i hundredvis i flade, ubevoksede vandpytter med ganske klart vand i gamle sand- og grushuller, sept.; dyrene sad ved vandkanten under småsten og i sandet.

Arten kan indføres i bestemmelsestabellen i D.F. VIII: 71 ved, at l. 6—10 (nr. 4) erstattes af følgende:

4. Pronotum bredest i eller lidt foran midten, bagud stærkt tilsmalnet, rødgul med sort tegning fortil og bagtil, uden fordybet længdestreg på hver side foran roden. Længde 5—6 mm 2. *duodecimpustulatus*
- . Pronotum bredest ved roden, tilsmalnet herfra fremefter, i modsat fald (*canaliculatus*) ensfarvet gulligt. Længde 2,2—5,2 mm 4a
- 4a. Større, 4,8—5,2 mm. Pronotum ikke tilsmalnet fremefter allerede fra roden, i bageste halvdel omtrent parallelsidet eller tilsmalnet noget mod roden, omtrent ensfarvet gulligt, uden fordybet længdestreg på hver side foran roden 2a. *canaliculatus*
- . Mindre, 2,2—4,5 mm. Pronotum bredest ved roden, tilsmalnet herfra fremefter 5

D. canaliculatus er blegt gul eller brungul, vingedækkerne med nogle smalle, mørkebrune længdelinier, der oftest danner vagt

afgrænsede mørke pletter, bryst og bug mørke. Vingedækkerne hvert med 3 svage, ophøjede længderibber. Længde 4,8—5,2 mm.

♂: Forfodderne svagt udvidede, forklørerne næsten kun krummede ved rod og spids (hos ♀ mere jævnt krummede).

Neuraphes plicicollis Reitt. (Fortegn. 84, efter *elongatulus*; Ganglb. Die Käfer von Mitteleuropa III: 31, Horion Nachtrag: 187, Horion Faun. II: 183, 188). Dyrehaven, 1 eks. sigtet fra gamle frønnede bøgestubbe 15.9.1969 (V.H. leg. et det; coll. V.H.). Er i udlandet især fundet i svampet, frønnet løvtræved af hule stubbe eller stammer (bøg, asp, birk), men også i fyr og gran og (i Oldenburg) i tykke lag af nedfaldne fyrrenåle (ofte meget tørre) og i tuer (undertiden forladte) af *Formica rufa* (Kerstens i Ent. Blätter 1958:28).

Arten kan indføres i bestemmelsestabellen i D.F. XXV: 145 ved at erstatte l. 15—11 f.n. med følgende:

1. Pronotums rod i midten med en længdekøl. Issen med eller uden grube på hver side inden for øjet 1a
- . Pronotums rod i midten uden længdekøl. Issen uden sådanne gruber (3. underslægt *Scydmorephes*) 4
- 1a. Issen uden gruber inden for øjnene (2. undersl. *Pararaphes*). Rustrød. Længde 1,1—1,2 mm 3a. *plicicollis*
- . Issen med en tydelig grube på hver side inden for øjet (1. undersl. *Neuraphes* s.str.) 2

Arten ligner i habitus og farve *sparshalli*, men adskilles fra den, såvelsom fra *helvolus* og *minutus* ved pronotums midtkøl. Fra vore arter i underslægten *Neuraphes* s.str. adskilles den let ved manglen af issegruber, fra *angulatus* og *elongatulus* yderligere ved lysere farve og ringere størrelse. Rustrød, vingedækkernes behåring ret lang, lidet tæt og noget udstående. Panden fladtrykt, næsten glat. Pronotum ganske lidt længere end bredt, næsten glat, roden med en ret svag grube på hver side af midtkølen og en smal, aflang grube inden for de bagtil yderst svagt indbuede siderande, rodtværuren meget fin og smal. Vingedækkerne meget svagt og spredt punkterede. Længde 1,1—1,2 mm.

Hannen er kendetegnet ved en gruppe kortere hår, noget foran vingedækkernes spids på hver side af sømmen.

Acritus atomarius Aubé (Fortegn. 194, efter *nigricornis*; Reitter F.G. II: 297, Ganglb. Die Käfer von Mitteleuropa III: 407, Horion Fauna. II: 330, 376). Dyrehaven, nogle eks. sigtet fra en gammel, frønnet bøgestub med *Dorcus*-angreb og bo af *Lasius niger*, 15.—

17.9.1969 (V.H. leg. et det., coll. V.H.). Arten er i udlandet fundet i mørt ved af bøg, eg og poppel, ofte sammen med *Lasius brunneus*, og i mørt elmeved med *Dorcus*-angreb (E.M.M. 1951:59).

Arten adskilles let fra vore to andre arter (D.F.XXV: 338—339) ved tydeligt smallere form, meget tydeligt finere, yderst svag og spredt punktur på pronotum og vingedækkerne og usynligt (hos de to andre meget lille, men dog synligt) scutellum og fra *nigricornis* yderligere ved, at pronotum mangler den tæt punkterede tværlinie foran roden. Arten er lysere eller mørkere brun, følehorn og ben lysere, følehornskøllen gul. Længde 0,8—0,9 mm.

Pocadius lanuginosus H. Franz (Fortegn. 254, efter l. 2 f.o.; H. Franz i Ent. Blätter 1969: 146—148). Arten har været sammenblandet med *P. ferrugineus*. Den er antageligt hos os udbredt som denne. Arten er af Franz beskrevet fra Østrig hvor den er udbredt, men er senere bl. a. konstateret i Hamburgegnen og i Oldenburg. Danske eks. foreligger bl. a. fra Rugballegård, Marse-lisborg skov, Lolland og Dyrehaven. (V.H. leg. et det.).

Arten kendes let fra *ferrugineus* (D.F.XIII: 127—128) ved afvigende overfladebehåring. Hårbræmmen på pronotums siderande rager betydeligt (hos *ferrugineus* ikke eller næppe) længere ud fra sideranden end 2. følehornsleds bredde, og hårbræmmen på vingedækkernes siderande rager mindst ca. så langt (hos *ferrugineus* ikke nær så langt) ud fra sideranden som mellemskinnebenets midterbredde. Endvidere er vingedækkernes bagudrettede behåring længere og meget mere opstående end hos *ferrugineus*. De angivne behåringsforskelligheder er meget lette at iagttage ved sammenligning af de to arter. Også hannens og hunnens genitalorganer viser forskelligheder hos de to arter, men dissektion er unødvendig til bestemmelse.

I D.F. XIII: 27, l. 7 f.o. ændres »lange hår« til »skråt udad og bagud rettede, mod spidsen bagudbøjede hår«. På fig. 42 (*P. ferrugineus*) er randbehåringen upræcist gengivet og gennemgående for lang.

Ceuthorrhynchus rapae Gyll. (Fortegn. 427; D.F.XXI: 266). Læsø 3 eks. nær klitplantagen 27.7.1969, vistnok på raps (*Brassica napus*) (Bodil Noe-Nygaard leg. et det.).

Arten er nærbeslægtet med *C. pleurostigma* og *roberti* (med *alliariae*). En fjerde nærstående art er *C. puncticollis* Boh., som nylig er fundet i Øst-Skåne og muligvis kunne træffes også hos os.

Da denne art ikke er med i bestemmelsestabellen i D.F. XXI: 264 afsnit 3 og 4, og da disse afsnit også iøvrigt vil kunne udformes bedre, bringes her en ny affattelse:

3. Vingedækkernes stribemellemrum med ret tætstillede, ret kraftige, hvidlige, meget iøjnefaldende hår, striberne med ligeledes meget iøjnefaldende, hvide, kraftige skæl. Pronotum med tydelige, hvidgrå, ret lange hår. Pronotums forrand, set fra siden, betydeligt opadbøjet 30a. *rapae*
- Vingedækkernes stribemellemrum med ret spredt stillede, meget spinkle, brunlige, utydelige eller meget lidt iøjnefaldende hår. Pronotum næsten nøgent eller med yderst fine og korte, grålige eller brunlige, meget utydelige hår 4
4. Vingedækkernes striber kun med yderst fine og korte, brunlige, næppe synlige hår, der er meget svagere end mellemrummenes hår. Pronotums forrand, set fra siden, kun meget svagt opadbøjet. Den fra oven synlige del af mellembrystets epimerer ikke væsentligt tættere skælklædt end den øvrige del af dem *roberti* (med *alliariae*)
- Vingedækkernes striber med tydelige, omend fine, hvidlige skæl, der er meget kraftigere end mellemrummenes hår. Pronotums forrand, set fra siden, tydeligt opadbøjet 5
5. Den fra oven synlige del af mellembrystets epimerer tæt hvidt skælklædt, meget tættere end den øvrige del af dem. Pronotum ret kraftigt punkteret. Vingedækkernes striber ikke særligt dybe og brede 30. *pleurostigma*
- Den fra oven synlige del af mellembrystets epimerer ikke tættere skælklædt end den øvrige del af dem. Pronotum yderst groft punkteret. Vingedækkernes striber påfaldende dybe og brede *puncticollis*

Fra *pleurostigma*, som er den eneste af de danske arter i 8. artsgruppe, med hvilken *rapae* kan forveksles, adskilles *rapae* lettest ved den angivne forskel i behåringen på vingedækkernes stribemellemrum og på pronotum, men de to arter kan også — i begge køn — med sikkerhed adskilles ved de sekundære køns karakterer på følgende måde:

1. Mellem- og bagskinnebenenes spids indvendig med en torn (♂♂). 5. (sidste) bugled med, 4. bugled med eller uden midtgrube 2
- Mellem- og bagskinnebenenes spids uden torn (♀♀). 5. bugled med eller uden, 4. bugled uden midtgrube 3
2. 4. (næstsidste) bugled simpelt 30a. *rapae* ♂
- 4. bugled med en midtgrube, der er svagere og smallere end 5. bugleds grube og på hver side begrænset af en lille, blank knude ved 4. leds bagrand 30. *pleurostigma* ♂

3. 5. bugled i midten med en tydelig grube (svagere end hos ♂)
 30. *pleurostigma* ♀
 —. 5. bugled i midten ganske svagt og utydeligt affladet, men uden
 grube 30a. *rapae* ♀

I D.F. XXI: 266 ændres l. 13 — 11 f.n. »Skællene ... hvide.« til:
 »Vingedækkernes skæl og hårbeklædning som ovenfor anført i
 tabellen.«

C. puncticollis har tydeligt grovere punkteret pronotum og tydeligt dybere og bredere vingedækkestriber og smallere sribemellemrum end de 3 andre arter. Den fine behåring på vingedækkernes sribemellemrum er hos denne art og *roberti* endnu svagere og mere spredt end hos *pleurostigma*.

C. puncticollis er i Øst-Skåne fundet på grusbund på *Berteroa incana*, i antal 28.5.—3.6.1967 (jfr. Stig Lundberg og Folke Olsson i Sv. Ent. T. 1968:76).

C. alliariae, der oftest har været anset som en var. af *roberti* lader sig ikke ved ydre kendetegn med sikkerhed adskille fra hovedformen, men anses nu af Strejcek (Ent. Bl. 1969: 161—162) for en særskilt art på grund af noget afvigende penisform.

Summary

Five species of Coleoptera are recorded as new to the Danish fauna, e.g. *Deronectes canaliculatus* Lac., *Neuraphes plicicollis* Reitt., *Acritus atomarius* Aubé, *Pocadius lanuginosus* Franz and *Ceuthorrhynchus rapae* Gyll.
